

แนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนไทยอุ้อเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์
ในจังหวัดสกลนคร

Guidelines for Tourism Management in Thai Yor Community Way of
Life to Develop the Creative Economy in Sakon Nakhon Province

อิสรา ทองทิพย์* ศาสตรา เหล่าอรรคะ มন্ত্রী ศรีราชเลา

Isra Thongthip, Sastra Laoakka, Montri Srirajlao

สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Major Cultural Science Faculty of Cultural Science, Mahasarakham University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³อาจารย์ ดร. ประจักษ์คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

E-mail: numisara@hotmail.co.th

Received: February 21, 2019

Revised: April 12, 2019

Accepted: April 18, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติความเป็นมาของการส่งเสริมการท่องเที่ยวกลุ่มไทยอุ้อในจังหวัดสกลนคร 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มไทยอุ้อ ในจังหวัดสกลนคร และ 3) แนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนไทยอุ้อ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีเก็บข้อมูลภาคสนาม ใช้แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยยึดหลักการการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 49 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมาย และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ในอดีตทางภาครัฐยังไม่มีแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวกลุ่มไทยอุ้อ แต่ปัจจุบันชาวไทยอุ้อ ในจังหวัดสกลนครเกิดการตื่นตัวทางวัฒนธรรม จึงได้ร่วมมือกับส่วนราชการทุกภาคส่วน ทำการส่งเสริมการท่องเที่ยวกลุ่มไทยอุ้อภายในจังหวัดสกลนครขึ้น 2) ปัจจุบันทางภาครัฐได้เข้ามาจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มไทยอุ้อภายในจังหวัด ส่วนสภาพปัญหาด้านการจัดการท่องเที่ยวที่พบ คือ ขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจากหน่วยงานรัฐอย่างต่อเนื่อง และสถานที่ท่องเที่ยวขาดการดูแลรักษาความสะอาด ซึ่งจะพบปัญหานี้ในอำเภอรอบนอกเท่านั้น 3) เนื่องจากชุมชนไทยอุ้อในจังหวัดสกลนคร เป็นพื้นที่ที่มีจุดเด่นทางวัฒนธรรม มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมากมายหลายแห่ง ดังนั้น แนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนไทยอุ้อ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดสกลนคร จึงควรมีการจัดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวในทุกพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ทำนุบำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยวให้สะอาดอยู่เสมอ สร้างงานสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน โดยนำจุดเด่นทางวัฒนธรรมดังกล่าวมาใช้เป็นจุดขาย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภายในจังหวัดสกลนคร

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการท่องเที่ยว วิถีชุมชนไทยอีสาน เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

The purposes of this qualitative research were 1) to study the history of tourism promotion of Thai Yor community in Sakon Nakhon Province, 2) to determine the current state and problems of tourism management in Thai Yor community in Sakon Nakhon Province, and 3) to specify the patterns of tourism management in Thai Yor community to develop the creative economy in Sakon Nakhon Province.

The field data were collected through nonparticipative observation, interview and community discussion based on community participation. Purposive sampling technique was used to select participants. Forty – Nine participants included experts, practitioners, and people concerning in the tourism. The data were analyzed by using descriptive analysis. The findings were as follows.

1) The background of tourism promotion of Thai Yor community in Sakon Nakhon Province. It was found that in the past, the government did not have any plan to promote the tourism in Thai Yor community in particular, but currently people in the community had more cultural awareness. Therefore, the cooperation between the people and the government were strengthened for tourism promotion.

2) In the aspect of the current state and problems of tourism promotion of Thai Yor community in Sakon Nakhon, it was found that currently the government sectors played an important role for tourism management in Thai Yor community in Sakon Nakhon Province. For management problems, they were found only in districts around.

3) The guidelines for tourism management in Thai Yor community way of life to develop the creative economy in Sakon Nakhon Province. Thai Yor community had unique cultural attractions, and it was an old community with many interesting and significant attractions in terms of history, society, cultures, traditions, and local wisdoms of Thai Yor community. Therefore, public relations in tourism should be promoted continuously to develop the creative economy. The attractions should be clean. The cultural uniqueness could be brought as an outstanding feature to develop the creative economy in Sakon Nakhon Province.

The results of this study suggested that Thai Yor community in Sakon Nakhon Province comprised a variety of uniqueness and cultures. The province and concerning organizations should bring about the way for tourism management in Thai Yor community

in order to develop the creative economy in Sakon Nakhon Province to conserve the uniqueness of cultures of Thai Yor community and to create jobs in the community.

Keywords: Guidelines for the Management Tourism, Lifestyle Tai Yor, Creative Economy

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ จึงให้ความสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งการตลาดท่องเที่ยว การกิจด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นภารกิจที่ถูกผลักดันไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ดังนั้น การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศต่าง ๆ จึงได้มีการบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในฐานะเป็นกลไกหลักในการช่วยรักษาเสถียรภาพ และขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศโดยคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 เพื่อเป็นแผนหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้จัดทำขึ้นในช่วงการปฏิรูปประเทศท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยน้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศไปสู่ความสมดุลและยั่งยืน ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อกำหนด “ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน” การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 12 จึงเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญกับการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) จุดเน้น และประเด็นพัฒนาหลักในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้บรรจุประเด็นการพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อม ขนาดเล็กและขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อขยายฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความครอบคลุมมากขึ้น เป็นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ในประเด็นการสร้างขีดความสามารถการแข่งขันของธุรกิจบริการ และการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เติบโตและสนับสนุนภาคการผลิตนั้นจะเน้นการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ และศักยภาพของพื้นที่ โดยเร่งดำเนินการในประเด็นท้าทาย

ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิต และบริการเดิม ขยายฐานการผลิต และบริการใหม่ ที่สร้างรายได้สำหรับประชาชนในภูมิภาคและการพัฒนาเมืองให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาภูมิภาค และเมืองให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม การเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวพื้นที่ชายแดน เขตเศรษฐกิจชายแดน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2560) สำหรับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้น รัฐบาลเน้นภาคบริการแทนภาคอุตสาหกรรม เป็นเศรษฐกิจฐานความรู้ที่สร้างความมั่งคั่งผ่านทางวัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์

ทุนทางวัฒนธรรมเป็นทุนอีกประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าความรู้ ภูมิปัญญา และงานสร้างสรรค์ เป็นเสมือนสินทรัพย์ที่ผ่านการสะสมและฝังตัวจนเกิดเป็นมูลค่า ด้วยเหตุนี้ เมื่อโลกเคลื่อนเข้าสู่สังคมฐานความรู้การประยุกต์และบูรณาการทุนวัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจจึงเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ทุนวัฒนธรรมเข้ามามีบทบาทในระบบเศรษฐกิจมาก ทุนทางวัฒนธรรมช่วยทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยเราสามารถนำทุนวัฒนธรรม เช่น เรื่องราว (Story) และเนื้อหา (Content) ของวัฒนธรรม มาสร้างความโดดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ของตน หรือใช้ทุนวัฒนธรรมสร้างความแตกต่างหรือจุดขายให้กับสินค้า เกิดเป็นสินค้าวัฒนธรรม และทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นแก่สินค้าและบริการ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) คือ การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าหรือบริการที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ สำหรับสาขาการผลิตที่พัฒนาไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์จะเรียกว่า “อุตสาหกรรมสร้างสรรค์” (Creative Industry) ซึ่งหมายถึงกลุ่มกิจกรรมการผลิตที่ต้องพึ่งพาความคิดสร้างสรรค์เป็นสำคัญ “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” คือแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual property) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การส่งสมความรู้ทางสังคมและเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ ประเทศที่พัฒนาแล้ว อาศัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เป็นตัวขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ ซึ่ง ประกอบด้วย การผลิต และการให้บริการ ที่เกี่ยวพันกับมรดกทางวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นสถานที่ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด โบราณคดี วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ศิลปะ งานฝีมือ ตลอดจนงานศิลปะ ประเด็นสำคัญ คือ เราต้องนำวัตถุดิบเหล่านี้ มาสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยความคิดสร้างสรรค์ (Creative Ideas) เพื่อให้เกิดอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และการออกแบบของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ขึ้นในอนาคต วัตถุดิบชั้นดีแห่งการผลิตสินค้าในระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ย่อมหนีไม่พ้นวัฒนธรรมประจำชาติ เพราะเป็นสิ่งเดียวที่สะท้อนเอกลักษณ์ที่ชาติอื่นใด ไม่สามารถเลียนแบบได้ (เจริญชัย ไชยไพฑูรย์วงศ์, 2553)

สำหรับชุมชนไทยในจังหวัดสกลนครนั้น ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย เป็นที่ราบสูงล้อมรอบด้วยภูเขา และป่าไม้ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 18 อำเภอ 125 ตำบล จังหวัดสกลนคร เป็นแหล่งชุมชนเก่าแก่ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์สืบเนื่องจวบจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้จังหวัดสกลนครยังเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีความสำคัญและมีความหลากหลายในด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ สังคม การเมือง ศาสนา วัฒนธรรมทั้งในระดับชาติ ในระดับท้องถิ่น และเป็นจังหวัดศูนย์กลางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และศูนย์กลางทางการศึกษา อันเป็นสถานที่ตั้งของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในกลุ่มจังหวัดสนุก (สกลนคร นครพนม และมุกดาหาร)

แต่ปัจจุบันชุมชนไทยในจังหวัดสกลนคร ได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อาชีพหลักของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยคืออาชีพเกษตรกรรม และต้องเผชิญกับปัญหาข้อจำกัดทางด้านภูมิศาสตร์ เนื่องจากพื้นที่บางแห่งเป็นพื้นที่แห้งแล้ง เกษตรกรไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ ทำให้ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการ ส่งผลต่อรายได้ของคนในชุมชนลดน้อยลงจนเกิดปัญหาความยากจน ทำให้ประชากรวัยทำงานจำนวนมากต้องออกจากหมู่บ้านไปทำงานในต่างจังหวัด ผู้หญิงแต่งงานกับสามีชาวต่างชาติเพื่อแสวงหาโอกาสในชีวิตที่ดีกว่า (พระพรหม วิสุทธิ์ฉนทมโม, 2561) จึงเกิดการกลืนกินทางวัฒนธรรม และขาดผู้สืบทอดศิลปวัฒนธรรมทำให้อัตลักษณ์ที่โดดเด่นของกลุ่มไทยต้องสูญหายและลบเลือนไปกับกาลเวลา

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวรวมถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนไทย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดสกลนคร ทั้งนี้เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ สร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้แก่คนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ส่งเสริม และอนุรักษ์ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของกลุ่มไทยให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนไทย ในจังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนไทย ในจังหวัดสกลนคร
3. เพื่อทราบถึงแนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนไทย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนไทย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดสกลนคร” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative) และเป็นการวิจัยเชิงประยุกต์

1. พื้นที่วิจัย ผู้วิจัยเลือกพื้นที่วิจัยในจังหวัดสกลนคร ได้แก่ ชุมชนชาวญ้อ บริเวณวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร ถนนเจริญเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (เมืองหลวงชาวไทยในจังหวัดสกลนคร) บ้านท่าวัดเหนือ หมู่ 3 และบ้านท่าวัดใต้ หมู่ 9 ตำบลเหล่าปอแดง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร และชุมชนไทยญ้อวัดสะพานศรี ถนนนิตโย ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองจังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีประชากรชาวไทยอาศัยอยู่มากที่สุดในจังหวัดสกลนคร

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำหรับประชากร (Population) และกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ (Key Informants) คือนักปราชญ์หรือผู้รู้ของกลุ่มไทยที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่วิจัย ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและประวัติความเป็นมาของกลุ่มไทย พื้นที่ละ 1 คน ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 4 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยกำหนด

กลุ่มเป้าหมาย คือ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และกำนันผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งสิ้น 3 คน การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด จำนวน 1 คน และกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) คือ คนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่วิจัย และนักท่องเที่ยว จำนวน 41 คน

3. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) เพื่อสังเกตสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการท่องเที่ยว ใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interviews) เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และสภาพความพร้อม กับสภาพปัญหาด้านการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนไทยจังหวัดสกลนคร ใช้แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อใช้สนทนาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา กำหนดทิศทางในการแก้ปัญหาร่วมกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลพร้อมแสดงความคิดเห็นร่วมกันในเรื่องการนำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน นำแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนมาปรับใช้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนไทยในจังหวัดสกลนคร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยศึกษาวิจัยจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ร่วมกับการเก็บข้อมูลภาคสนามตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกแยกประเด็นตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และตรวจสอบความถูกต้อง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยโดยใช้แนวคิด ทฤษฎีรวมทั้ง เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม และทฤษฎีสัมพันธสัญลักษณ์ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแกนหลักในการวิเคราะห์และหาข้อสรุป นำข้อมูลทั้งหมดที่วิเคราะห์และสรุปเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำมาจัดเรียงหมวดหมู่ตามลำดับขั้นตอน เพื่อตอบความมุ่งหมายของการวิจัย จากนั้นนำเสนอผลการวิจัย และผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมาของการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนไทยในจังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยพบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนครเริ่มมีขึ้นครั้งแรกในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2507-2509) โดยเน้นวางผังเมืองและพัฒนานคร รวมถึงถนน ไฟฟ้า ประปา ทางระบายน้ำ และจัดแบ่งเมืองออกเป็นย่านต่าง ๆ เพื่อรองรับพลเมืองที่เพิ่มขึ้น เพื่อส่งเสริมกิจการอาชีพอื่นที่ไม่ใช่การเกษตร ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ได้มีแผนการพัฒนาส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นและเริ่มมีการพัฒนาด้านการคมนาคมขนส่งทางอากาศ ปรับปรุงก่อสร้าง

สนามบินพาณิชย์ภายในประเทศของจังหวัดสกลนครขึ้น ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้มีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาค ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 จังหวัดสกลนครได้เป็นหนึ่งในเมืองศูนย์กลางความเจริญอื่น ๆ ที่ทางภาครัฐในสมัยนั้นกำลังจะเริ่มเตรียมการพัฒนา ต่อมาทางภาครัฐก็เริ่มมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับอื่น ๆ ตามลำดับ จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน

สำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มไทญ้อในจังหวัดสกลนครนั้น ในสมัยก่อนยังไม่มี การส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มไทญ้อ แต่ปัจจุบันนี้ชาวไทญ้อในจังหวัดสกลนคร กำลังรวมตัวกันฟื้นฟู รื้อฟื้น อนุรักษ์สืบสาน ส่งเสริมวัฒนธรรม อัตลักษณ์ประเพณีที่มีอยู่ โดยทางสภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรม ตำบล จะร่วมมือกันบูรณาการกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับเทศบาลเมืองสกลนคร กับองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด เพื่อให้การสนับสนุนในหลาย ๆ ด้านที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มไทญ้อ และในเร็ว ๆ นี้จะมีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ไทญ้อ ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับไทญ้อก็จะมารวมอยู่ที่พิพิธภัณฑ์ ไทญ้อแห่งนี้

2. สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนไทญ้อในจังหวัดสกลนคร สรุปได้ว่า ในอดีต ทางจังหวัดสกลนครมุ่งเน้นส่งเสริมการท่องเที่ยวแค่เพียง 2 กลุ่มชาติพันธุ์ คือ กลุ่มชาวภูไทและโซ่ เท่านั้น แต่ในปัจจุบันทางจังหวัดสกลนครได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของทุกกลุ่ม ชาติพันธุ์ในจังหวัดสกลนคร ประกอบกับเกิดกระแสตื่นตัวทางวัฒนธรรม ทำให้ชาวไทญ้อในจังหวัดสกลนคร กำลังรวมตัวกันเพื่อรื้อฟื้น ฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสาน และส่งเสริมวัฒนธรรม ส่งเสริมอัตลักษณ์ประเพณีที่มีอยู่ โดยทางสภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล ได้ร่วมมือกันบูรณาการกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับเทศบาลเมืองสกลนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร เพื่อให้การสนับสนุนในหลาย ๆ ด้าน ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มไทญ้อ โดยขณะนี้ได้ยื่นของบประมาณจากทางการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย เพื่อจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ไทญ้อในจังหวัดสกลนครไว้แล้ว

2.1 สำหรับชุมชนชาวไทญ้อบริเวณวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร ถนนเจริญเมือง อำเภอเมือง จังหวัด สกลนคร นั้นพบว่า พื้นที่บริเวณโดยรอบวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ตัวเมืองสกลนคร อยู่ใน เขตเทศบาลนครสกลนคร มีสาธารณูปโภคที่ครบครัน สภาพแวดล้อมภายในชุมชนมีความสะอาด มีสภาพ การจราจรที่ไม่หนาแน่นมากนัก บริเวณใกล้เคียงมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ คือ สระพังทอง สวนแม่สวน ลูก มีสนามมิ่งเมืองเพื่อใช้จัดแสดงปราสาทผึ้งในวันงานประเพณีแห่ปราสาทผึ้งจังหวัดสกลนคร มีร้านขาย อาหารและมีร้านค้าขายของโชห่วยมากมาย มีร้านขายเสื้อผ้าอ้อมครามที่มีชื่อเสียงมากมายหลายร้าน มีถนนคนเดินผ้าครามทุกคืนวันเสาร์และวันอาทิตย์ เพื่อขายสินค้าที่ผลิตจากผ้าอ้อมคราม โดยได้รับการ ส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐทุกภาคส่วนในจังหวัดสกลนคร จึงไม่พบปัญหาการจัดการท่องเที่ยว ภายในชุมชนนี้

(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

ภาพที่ 1 ชุมชนชาวไทญ้อบริเวณวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร

ที่มา: อิสรา ทองทิพย์ (2560)

2.2 ชุมชนชาวไทญ้อบ้านท่าวัดเหนือ หมู่ 3 และบ้านท่าวัดใต้ หมู่ 9 ตำบลเหล่าปอแดง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เป็นพื้นที่ที่ได้รับเลือกให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดสกลนคร มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีความสำคัญ ๆ เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาวไทญ้อมากมายหลายแห่ง คือ ภายในชุมชนชาวไทญ้อบ้านท่าวัดเหนือ หมู่ 3 นั้น มีวัดมหาพรหมโพธิราชหรือวัดเหนือ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสกับธรรมชาติของบรรยากาศหนองหารทั้งช่วงเช้า และช่วงเย็น ในช่วงเช้าเมื่อนั่งเรือชมวิวทิวทัศน์ของหนองหาร นักท่องเที่ยวจะเห็นความหลากหลายทางชีวภาพของพืช และสัตว์น้ำนานาชนิด มีหลุมยุบที่เริ่มก่อตัวตั้งแต่ยุคเมโสโซอิก รวมทั้งได้ชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สัมผัสกับอาชีพเกษตรกรรม การทำประมงของชาวบ้านที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน ตลอดจนได้พบเห็นดอนกลางน้ำหนองหาร และที่บ้านท่าวัดเหนือ หมู่ 3 ยังมี Homestay บ้านท่าวัด สำหรับให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาพักเพื่อสัมผัสธรรมชาติ และสัมผัสอากาศอันบริสุทธิ์

ผู้เข้าพักจะได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นจากชาวชุมชนบ้านท่าวัดเหนือ โฮมสเตย์บ้านท่าวัดจัดอยู่ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการจัดการกิจกรรมนำเที่ยวตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

สำหรับสภาพปัญหาการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนชาวไทยอู๋ บ้านท่าวัดเหนือ หมู่ 3 และบ้านท่าวัดใต้ หมู่ 9 ตำบลเหล่าปอแดง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนครนั้น จากการสังเกตพบว่า ปัจจุบันการท่องเที่ยวภายในชุมชนชาวไทยอู๋ บ้านท่าวัดเหนือ และบ้านท่าวัดใต้เจียบเหงาซบเซาเป็นอย่างมาก นาน ๆ ครั้งจึงจะมีผู้คนเข้ามาท่องเที่ยว และปัจจุบันพิพิธภัณฑวัดกลางศรีเชียงใหม่อยู่ในสภาพทรุดโทรม บริเวณโดยรอบพิพิธภัณฑวัดกลางศรีเชียงใหม่ยังขาดการดูแล รักษาความสะอาด อีกทั้งพิพิธภัณฑวัดกลางศรีเชียงใหม่ไม่เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม

(ก)

(ข)

ภาพที่ 2 พิพิธภัณฑวัดกลางศรีเชียงใหม่ และบริเวณโดยรอบ

ที่มา: อิศรา ทองทิพย์. (2560)

2.3 ชุมชนชาวไทยอู๋วัดสะพานศรี สำหรับการท่องเที่ยวภายในชุมชนชาวไทยอู๋วัดสะพานศรี มีเพียง 1 งาน คือ งานเทศกาลไหว้พระธาตุดุริยธรรมาธิ์ ถวายสักการะหลวงพ่อดีลิตีร์ทันใจ ซึ่งจะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี และมีการทำเทียนพรรษาเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมงานประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง จังหวัดสกลนครเป็นประจำทุกปี ชาวไทยอู๋ ในพื้นที่มีความสามัคคี มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา เมื่อถึงงานเทศกาลประจำปี ชาวไทยอู๋วัดสะพานศรีก็จะร่วมแรงร่วมใจกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ จนสำเร็จลุล่วง และหมู่บ้านแห่งนี้ยังคงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติเอาไว้ได้เป็นอย่างดี

สำหรับสภาพปัญหาการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนชาวไทยอู๋วัดสะพานศรีที่พบ คือ วัดสะพานศรี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพียงแห่งเดียวในชุมชน และขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจากทางหน่วยงานภาครัฐ

(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

ภาพที่ 3 ชุมชนชาวไทยภู่วัดสะพานศรี

ที่มา: อิสรา ทองทิพย์ (2560)

3. แนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนไทยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดสกลนคร
ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนไทยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ดังนี้

1) เนื่องจากในพื้นที่ชุมชนชาวไทยภู่อบริเวณวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร เป็นพื้นที่ที่มีจุดเด่นทางวัฒนธรรม คือ เป็นชุมชนชาวไทยภู่อที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งในจังหวัดสกลนคร มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีความสำคัญ ทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาวไทยภู่อมากมายหลายแห่ง ดังนี้ วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหารเป็นสถานที่ตั้งขององค์พระธาตุเชิงชุม และเป็นที่ประดิษฐานองค์หลวงพ่พระองค์แสน สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของชาวจังหวัดสกลนคร ซึ่งพระธาตุเชิงชุมเป็นปูชนียสถานที่มีความเก่าแก่ สร้างขึ้นตั้งแต่ครั้งอาณาจักรขอมรุ่งเรืองในช่วงพุทธศตวรรษที่ 15 - 16 สำหรับหลวงพ่พระองค์แสนเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยสมัยเชียงแสน เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองประจำจังหวัดสกลนคร มีอายุกว่า 700 ปี และบริเวณพื้นที่โดยรอบวัดพระธาตุเชิงชุมยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่

น่าสนใจอื่น ๆ อีก เช่น สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ (สระพังทอง) และสวนสมเด็จพระเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงสงขลานครินทร์ (สวนแม่-สวนลูก) ซึ่งเป็นสถานที่ออกกำลังกาย เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวสกลนครที่สามารถนำมาต่อยอดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ต่อยอดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ มีถนนคนเดินผ้าคราม (ย่านเมืองเก่าสกล ถนนผ้าคราม) ซึ่งเป็นย่านการค้าจำหน่ายสินค้า หนึ่งในตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ผลิตจากผ้าฝ้ายย้อมครามของเหล่าบรรดาผู้ประกอบการผ้าฝ้ายย้อมครามในเขตจังหวัดสกลนคร ในวันเสาร์ อาทิตย์ และวันสำคัญทางศาสนา ในช่วงเวลา 14.00 - 21.00 นาฬิกา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผ้าฝ้ายย้อมครามและผู้ประกอบการหน้าใหม่ที่น่าวันยังมีเพิ่มมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในช่วงฮีตเดือนสิบเอ็ด หรือวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนสิบเอ็ด มีประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง และการแข่งขันเรือยาวชิงถ้วยพระราชทานซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในคืนวันงานแห่ปราสาทผึ้งมีการจัดแสดงขบวนแห่ปราสาทผึ้ง ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่การแห่เทียนพรรษาเท่านั้น แต่ภายในขบวนแห่ยังมีการจัดแสดงพานบายศรี การแสดงเกี่ยวกับประเพณีโบราณของชาวอีสาน เช่น รำมวยโบราณ ฟ้อนผู้ไท การแสดงฟ้อนรำของกลุ่มชาติพันธุ์ทุกกลุ่มในจังหวัดสกลนคร เป็นต้น

จากสิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าชุมชนชาวไทญ้อบริเวณวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหารนั้น มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย เพียบพร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก มีร้านอาหาร มีร้านขายของชำ มีโรงแรมที่พักอยู่ในเขตพื้นที่ และเนื่องจากชุมชนชาวไทญ้อบริเวณวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหารมีความสะอาด อยู่ในเขตเทศบาลเมือง มีสถานีตำรวจ มีโรงพยาบาล มีรถโดยสารประจำทางสี่ล้อ (รถโดยสารประจำทางที่เก่าแก่ที่สุดในจังหวัดสกลนคร) มีรถแท็กซี่ มีรถจักรยานยนต์รับจ้าง มีสามล้อถีบ มีรถสองแถว จึงทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน จึงนับได้ว่าชุมชนชาวไทญ้อบริเวณวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหารแห่งนี้เป็นที่ที่มีศักยภาพสำหรับเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่คนในพื้นที่ได้อย่างดีเยี่ยม แม้ว่าทางภาครัฐจะให้การสนับสนุนด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์และสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ชุมชนชาวไทญ้อบริเวณวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหารอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีข้อบกพร่องคือ ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ เวลา 14.00 - 21.00 นาฬิกา ที่ถนนคนเดินผ้าครามจะพบกับสภาพปัญหา คือ สถานที่จอดรถไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้มาท่องเที่ยว เกิดสภาพการจราจรที่ติดขัดเนื่องจากทางเข้าถนนคนเดินผ้าครามเป็นย่านชุมชน มีความกว้างของถนนไม่มากนักทำให้ยากลำบากต่อการสัญจรไปมาและไม่มีรถโดยสารให้บริการ ผู้วิจัยเห็นว่า ทางเทศบาลนครสกลนครควรเร่งแก้ปัญหานี้โดยเร็ว

2) ชุมชนชาวไทญ้อบ้านท่าวัดเหนือ หมู่ 3 และบ้านท่าวัดใต้ หมู่ 9 ตำบลเหล่าปอแดง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เป็นพื้นที่ที่ได้รับเลือกให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดสกลนคร มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีความสำคัญ มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาวไทญ้อมากมายหลายแห่ง คือ ภายในชุมชนชาวไทญ้อบ้านท่าวัดเหนือ หมู่ 3 นั้น มีวัดมหาพรหมโพธิราชหรือวัดเหนือ เหมาะสำหรับท่านที่ต้องการสัมผัสกับธรรมชาติอันแสนงดงามของบรรยากาศหนองหารทั้งช่วงเช้า และช่วงเย็น ในช่วงเช้าเมื่อนั่งเรือชมวิวทิวทัศน์หนองหารแล้ว นักท่องเที่ยวจะเห็นความหลากหลายทางชีวภาพของพืชและสัตว์น้ำนานาชนิด สัมผัสหลุมยุบที่เริ่มก่อตัวตั้งแต่ยุคเมโสโซอิก (ประมาณ 230 ล้านปี) รวมทั้งได้ชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สัมผัสกับอาชีพเกษตรกรรม

การทำประมงของชาวบ้านที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน ตลอดจนได้พบเห็นคอนกลางน้ำหนองหาร และที่บ้านท่าวัดเหนือ หมู่ 3 ยังมี โสมสเตย์ บ้านท่าวัด สำหรับให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาพักเพื่อสัมผัสธรรมชาติและสัมผัสอากาศอันแสนบริสุทธิ์ ผู้มาเข้าพักจะได้รับการต้อนรับอันแสนอบอุ่นจากชาวชุมชนบ้านท่าวัดเหนือ โสมสเตย์บ้านท่าวัดจัดอยู่ในรูปแบบ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการจัดการกิจกรรมนำเที่ยวตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ส่วนที่บ้านท่าวัดใต้ หมู่ 9 มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ วัดกลางศรีเชียงใหม่หรือวัดใต้ ภายในวัดมีพิพิธภัณฑ์วัดกลางศรีเชียงใหม่ซึ่งบริเวณวัดเป็นแหล่งโบราณคดีอายุกว่า 3,000 ปี ขุดค้นพบโบราณวัตถุมากมายหลายประเภท เช่น เครื่องปั้นดินเผา เครื่องมือโลหะ หอก ดาบ ขวาน มีด เป็นต้น และที่ชุมชนชาวไทยภู้อยบ้านท่าวัดท่านสามารถเลือกซื้อสินค้าพื้นเมืองและของฝาก ของที่ระลึกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตกล้วยฉาบ ขนมดอกจอกผ้าทอ ผ้าขาวม้า กระติบข้าว เสื่อพับ ผลิตภัณฑ์เสื่อกก และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากปลาชนิดต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่าที่ชุมชนชาวไทยภู้อยบ้านท่าวัดเหนือ หมู่ 3 และบ้านท่าวัดใต้ หมู่ 9 ตำบล เหล่าปอแดง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร มีศักยภาพมีความพร้อมทางด้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของหนองหาร สามารถจัดการท่องเที่ยวได้หลากหลายรูปแบบทั้งด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แต่ปัจจุบันการท่องเที่ยวในแถบนี้เงียบเหงาเป็นอย่างมาก นาน ๆ ครั้งจึงจะมีผู้คนเข้ามาท่องเที่ยว พักผ่อนหย่อนใจ สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนชาวไทยภู้อยบ้านท่าวัดเหนือ หมู่ 3 และบ้านท่าวัดใต้ หมู่ 9 ขาดการจัดการกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และปัจจุบันพิพิธภัณฑ์วัดกลาง ศรีเชียงใหม่ไม่เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชม อีกทั้งบริเวณโดยรอบพิพิธภัณฑ์วัดกลางศรีเชียงใหม่ยังขาดการดูแล ขาดการรักษาความสะอาด ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่า ทางภาครัฐควรจัดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ บริหารจัดการสถานที่ท่องเที่ยว จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่หลงใหลการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยอาจจัดแพ็คเกจการท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน หรือจัดแพ็คเกจการท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลวันหยุดยาว จัดกิจกรรมนำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่ เยี่ยมชมการแสดงเกี่ยวกับ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาวไทยภู้อย นำนักท่องเที่ยวเลือกชมเลือกซื้อสินค้าพื้นเมือง และของฝากจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ จัดให้มีมัคคุเทศก์ที่คัดสรรจากผู้มีความรู้ในชุมชน หรือฝึกอบรมมัคคุเทศก์รุ่นใหม่ ๆ ที่เป็นคนในพื้นที่ เพื่อถ่ายทอดความรู้และเรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิตของชาวไทยภู้อยในชุมชนให้นักท่องเที่ยว ทางภาครัฐต้องกระจายงบประมาณให้เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนแห่งนี้ อีกทั้งทางองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าปอแดงควรจัดให้มีพนักงานรักษาความสะอาดเข้าไปดูแล และรักษาความสะอาดในสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

3) ชุมชนชาวไทยภู้อยวัดสะพานศรี เป็นชุมชนชาวไทยภู้อยเก่าแก่อีกแห่งหนึ่งในจังหวัดสกลนคร ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ยังคงรักษาความเป็นชุมชนเก่า รักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเอาไว้ได้เป็นอย่างดี ภายในชุมชนชาวไทยภู้อยวัดสะพานศรี มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ วัดสะพานศรี ซึ่งภายในวัดสะพานศรี มีโบราณวัตถุและของมีค่าที่สำคัญดังนี้ 1. ศิลปจารึกความเป็นมาของ

วัดและชุมชน ซึ่งบรรจุไว้ที่ฐานพระประธานในอุโบสถ 2. พระพุทธรูปโบราณปางสะดุ้งมาร 3. พระบรมสารีริกธาตุจากประเทศศรีลังกา 4. ตอต้นไม้ตะเคียนทอง อายุ 200 ปี 5. พระธาตุศรีบุญญารักษ์ ซึ่งเป็นเจดีย์สูง 19 เมตร ก่ออิฐถือปูนสร้างครอบวัดอุโบสถ วัดมุงคล แก้วหวาน เงิน ทองของชุมชนไทญ้อ และที่วัดสะพานศรีมีงานเทศกาลไหว้พระธาตุศรีบุญญารักษ์ ถวายสักการะหลวงพ่อดำศักดิ์สิทธิ์ทันใจ ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี มีพิธีการทำเทียนพรรษาเพื่อเข้าร่วมขบวนแห่งานประเพณีแห่ปราสาทผึ้งของจังหวัดสกลนครเป็นประจำทุกปี จะเห็นได้ว่าชุมชนไทญ้อแห่งนี้สามารถจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับปัญหาและอุปสรรค คือ ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจากทางหน่วยงานรัฐ ในชุมชนมีสถานที่ท่องเที่ยวเพียงแห่งเดียว คือ วัดสะพานศรี นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวส่วนใหญ่คือกลุ่มผู้สูงอายุที่นิยมเข้าวัด ฟังธรรม สวดมนต์ ทำบุญทอดผ้าป่า ทอดกฐิน

ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่า ทางภาครัฐควรจัดให้มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และเนื่องจากภายในชุมชนมีสถานที่ท่องเที่ยวเพียงแห่งเดียวซึ่งไม่เพียงพอต่อความสนใจของนักท่องเที่ยว ดังนั้น ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรยื่นเรื่องของบประมาณจากทางจังหวัดสกลนคร เพื่อสร้างจุดสังเกต จุดสนใจหรือที่เรียกกันติดปากว่า “แลนด์มาร์ค” (Landmark) ที่เชื่อมโยงเรื่องราวเกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิตของชาวไทญ้อ หรือเชื่อมโยงกับเรื่องราวความเชื่อของชาวไทญ้อ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยอาจจัดแพ็คเกจการท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน หรือจัดแพ็คเกจการท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลวันหยุดยาว จัดกิจกรรมนำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่โดยทำข้อตกลงร่วมมือกันกับทางเทศบาลตำบลเหล่าปอแดงเพื่อดึงนักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวในบ้านท่าวัดเหนือหมู่ 3 และบ้านท่าวัดใต้ หมู่ 9 ให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนชาวไทญ้อวัดสะพานศรี

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนไทญ้อ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดสกลนคร ทำให้ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล เพื่อประโยชน์ต่อการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยมีความคิดเห็นดังนี้

1. ปัจจุบันการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มไทญ้อในพื้นที่วิจัยทั้ง 3 แห่ง มีต้นทุนด้านการท่องเที่ยวที่มีเหมือนกัน คือ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และมีภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาวไทญ้อหลายแห่ง คนในชุมชนมีคติธรรมความเชื่อที่เหมือนกัน คือ เชื้อเกี่ยวกับประเพณีฮีสต์ 12 คลอง 14 ในพื้นที่วิจัยทั้ง 3 แห่ง มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ มีสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ มีประเพณี และวัฒนธรรมที่น่าสนใจ มีระบบสาธารณสุขที่ครบครัน รวมทั้งมีศักยภาพสามารถจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การท่องเที่ยวของกลุ่มไทยในพื้นที่วิจัยทั้ง 3 แห่ง มีต้นทุนทางวัฒนธรรมหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามีต้นทุนด้านการท่องเที่ยวที่มีเหมือนกัน คือ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สังคมวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาวไทยหลายแห่ง มีเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมประเพณีที่ชัดเจน มีคติธรรมความเชื่อที่เหมือนกัน ที่ทุกคนยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด มีประเพณีที่น่าสนใจที่มีจัดขึ้นเฉพาะในพื้นที่ ซึ่งยังคงปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน มีวัดอยู่กลางหมู่บ้านสำหรับใช้ประกอบพิธีกรรม และใช้สำหรับเตรียมงานประเพณีของชาวไทย มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นจุดเด่นสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว เพราะมีความน่าสนใจและน่าอนุรักษ์ไว้อย่างยิ่ง ซึ่งในพื้นที่วิจัยทั้ง 3 แห่ง มีความพร้อมทั้งการคมนาคมขนส่ง ที่พัก ร้านค้า ร้านอาหาร มีศักยภาพทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สูงมาก

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิกานต์ กุลวนิช (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน พบว่า ทรัพยากร และแหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลาย มีความพร้อมทั้งการคมนาคมขนส่ง ที่พัก ร้านอาหาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยญา อภิบาลกุลและชลธิชา เจริญพันธุ์ (2554) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาศักยภาพเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทย (ญ้อ) บ้านโพน ตำบลโนนตาล อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครพนม พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทย บ้านโพน ตำบลโนนตาล อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครพนม เป็นชุมชนเข้มแข็ง มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสูง มีเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมประเพณีที่ชัดเจน เคร่งครัดใน ฮีต 12 คอง 14 และมีประเพณีที่น่าสนใจที่มีการจัดขึ้นเฉพาะในพื้นที่ซึ่งยังคงปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน และมีวัดคามวาสีซึ่งเป็นวัดกลางหมู่บ้านที่ใช้ประกอบพิธีกรรม และใช้สำหรับเตรียมงานประเพณีของชาวไทย ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีจุดเด่นสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและน่าอนุรักษ์ไว้อย่างยิ่ง

2. จากผลการวิจัยพบว่า สำหรับสภาพปัญหาและอุปสรรคที่มีเหมือนกัน คือ ปัจจุบันการท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัยพบว่าเป็นอย่างมาก สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งขาดการรักษาความสะอาด ประชาชนในชุมชนบางพื้นที่ไม่ใส่ใจเรื่องความสะอาด ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องจากทางหน่วยงานรัฐ และขาดทุนทรัพย์ ขาดงบประมาณสนับสนุนจากทางภาครัฐที่เพียงพอ

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิกานต์ กุลวนิช (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน พบว่า แหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลาย แต่ขาดการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ มีเส้นทางเข้าถึงที่สะดวกแต่ขาดป้ายบอกทาง ขาดบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ไม่มีการวางแผนด้านการตลาด สื่อประชาสัมพันธ์มีน้อยทำให้ขาดการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมทั้งด้านการวางแผน การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ ขาดงบประมาณและขาดการบูรณาการในการจัดการ

3. สำหรับแนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนไทย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดสกลนคร นั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทางภาครัฐควรจัดการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว บริหารจัดการสถานที่ท่องเที่ยว ทำข้อตกลงความร่วมมือกันระหว่างตำบลเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยอาจจัดแพ็คเกจการท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน หรือจัดแพ็คเกจการท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลวันหยุดยาว จัดกิจกรรมนำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่ เยี่ยมชมการแสดงเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาวไทย นำนักท่องเที่ยวเลือกชม

เลือกซื้อสินค้าพื้นเมืองและของฝากจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ จัดให้มีคฤหาสน์ที่คัดสรรจากผู้มีความรู้ในชุมชน หรือฝึกอบรมมัคคุเทศก์รุ่นใหม่ ๆ ที่เป็นคนในพื้นที่เพื่อถ่ายทอดความรู้และเรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิตของชาวไทญ้อในชุมชนให้นักท่องเที่ยวทางภาครัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน และควรจัดให้มีพนักงานรักษาความสะอาดเข้าไปดูแลรักษาความสะอาดในสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านั้น ๆ อยู่เสมอทางองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นควรยื่นเรื่องของบประมาณจากทางจังหวัดสกลนคร เพื่อสร้างจุดสังเกตจุดสนใจหรือที่เรียกว่า “แลนด์มาร์ค” (Landmark) ที่เชื่อมโยงเรื่องราวเกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิตของชาวไทญ้อ หรือเชื่อมโยงกับเรื่องราวความเชื่อของชาวไทญ้อ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของตำบล

ในด้านวิธีประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อใช้กำหนดรูปแบบและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่วิจัย โดยเน้นไปที่การนำต้นทุนทางปัญญาที่โดดเด่น เช่น ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อนำไปใช้ต่อยอดความคิด และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดการผลิตสินค้าหรือบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่สามารถสร้างคุณค่า สร้างมูลค่าให้แก่เศรษฐกิจในชุมชน โดยนำสิ่งเหล่านั้น มาเป็นจุดเด่น เป็นจุดขายเพื่อต่อยอดสร้างเป็นเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) และแนวทางการประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้นจะต้องกระทำควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อป้องกันมิให้สูญหาย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fiona Eva Bakas et al (2018) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ผสมผสานช่างฝีมือในชุมชน และการพัฒนาผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ พบว่า ปัจจุบันการท่องเที่ยวกำลังกลายเป็นเวทีสำหรับการพัฒนาทักษะการบูรณาการระหว่างวัฒนธรรม และธุรกิจ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะมุ่งเน้นไปที่การจัดแสดงมรดกท้องถิ่น เป็นมรดกที่จับต้องไม่ได้ และกลายเป็นตัวขับเคลื่อนสำหรับการฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณี และรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยต้องมุ่งเน้นไปที่การสร้างสรรคร่วมกับการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นมิให้สูญหาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีนธ์ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง สามารถสรุปได้ว่า การจะพัฒนาสวนผึ้งให้ก้าวสู่การเป็นเมืองที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้นั้น ต้องสามารถนำจุดเด่นของสวนผึ้งมาพัฒนาร่วมกับองค์ประกอบของบริบทต่าง ๆ ให้ประสานสอดคล้องกัน ซึ่งองค์ประกอบของบริบทที่ปรีนธ์ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก ได้กล่าวไว้ก็คือ 1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Destination) พื้นที่ที่เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งต้องพัฒนาความโดดเด่น และดึงดูดนักท่องเที่ยว 2. ผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ (Creative Entrepreneur) เป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพราะผู้ประกอบการถือว่าเป็นผู้นำในความคิดเชิงสร้างสรรค์ (ภุริวัจน์ เดชอุ่ม, 2556) โดยสามารถส่งเสริมการพัฒนาระบบการสร้างสรรคที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ 3. ชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Locals) สำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้น คนในชุมชนท้องถิ่นถือเป็นหัวใจหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นได้ ชุมชนต้องสามารถใช้อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้อย่างกลมกลืน คนในชุมชนต้องสามารถจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาได้อย่างเป็นระบบ สามารถถ่ายทอดทักษะ ความสามารถ ปรับปรุงดัดแปลงหรือประยุกต์ให้เข้ากับบริบทในปัจจุบันได้ (ภุริวัจน์ เดชอุ่ม, 2556) 4. กิจกรรมหรือสินค้าเชิงสร้างสรรค์ (Creative Activities & Products) กิจกรรมหรือสินค้าเชิงสร้างสรรค์จะอยู่ในรูปแบบของ

กิจกรรมหรือสินค้าที่สร้างประสบการณ์หรือทักษะ เป็นการขายสิ่งที่จับต้องไม่ได้ แต่ยังคงไว้ซึ่งความประทับใจประสบการณ์ที่ดี เมื่อนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ดังกล่าว สวนผึ้งมีทรัพยากรที่สำคัญทั้งด้านธรรมชาติ และวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีแนวความคิดเชิงสร้างสรรค์ที่จะสามารถนำทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีมาพัฒนาเป็นกิจกรรม หรือสินค้าเพื่อนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว มอบประสบการณ์ที่มีส่วนร่วมและเพิ่มทักษะให้แก่นักท่องเที่ยว สวนผึ้งยังมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน ที่ยังไม่ได้นำมาใช้เพื่อการท่องเที่ยวอีกมากมายหากสามารถสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน ผู้ประกอบการ และภาครัฐ เพื่อสร้างกิจกรรมหรือสินค้าเชิงสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ ยิ่งจะทำให้สวนผึ้งก้าวเข้าสู่เมืองแห่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างแท้จริง 5. การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ (Creative Communication) การสื่อสารเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ เพราะการจะให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ขึ้นได้นั้น จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันในทุก ๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นชุมชน ผู้ประกอบการ ภาครัฐ รวมถึงการสื่อสารต่อนักท่องเที่ยว

ด้านการประยุกต์ใช้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น ภายในชุมชนต้องจัดการท่องเที่ยวที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับแรงดลใจหรือได้รับสิ่งกระตุ้นให้เกิดความต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสังเกตเรียนรู้มีประสบการณ์ร่วมกันกับคนในพื้นที่ และตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ซึ่งครอบคลุมถึงงานสร้างสรรค์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งนักท่องเที่ยว คนในชุมชนต้องเคารพ เรียนรู้ และเข้าใจวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ให้ความสำคัญสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กล่าวคือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี โดยยึดหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ต้องสะดวก ปลอดภัย ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ทั้งในแง่สังคม และวัฒนธรรม ยึดหลักการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมจัดการแหล่งท่องเที่ยว และได้รับผลประโยชน์ จากการท่องเที่ยวร่วมกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่าไว้ว่า หลักการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ประชาชนภายในพื้นที่ต้องการคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นทั้งในด้านสังคม และวัฒนธรรม โดยยึดหลักการเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคม และวัฒนธรรมที่หลากหลาย ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

ส่วนการประยุกต์ใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชนในชุมชนต้องเป็นคนตัดสินใจ ในกระบวนการมีส่วนร่วมด้วยตนเอง และรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน การมีส่วนร่วมภายในชุมชน ต้องทำด้วยความสมัครใจ แสดงความคิดเห็น ถกปัญหา รวมถึงหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ร่วมกัน โดยจัดเวทีพูดคุยร่วมกัน เพื่อร่วมกันคิดวางแผนดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำงานร่วมกัน ต้องสร้างกฎระเบียบของชุมชนทางด้านต่าง ๆ เพื่อให้คนในชุมชนรวมถึงผู้มาเยือนยึดถือปฏิบัติ อย่างเคร่งครัด

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพวรรณ อินันทนันทน์ (2554) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพวัฒนธรรมชนเผ่าอาข่า เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ควรนำเอาภูมิปัญญาออกมาเป็นสิ่งที่ดึงดูดแก่นักท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาศักยภาพทาง

วัฒนธรรมของชนเผ่าอาข่าควรยึดถือประเพณีวัฒนธรรมเดิม รักษาเอกลักษณ์ของชนเผ่า และสอดคล้องกับงานวิจัยของวันสาต ศรีสุวรรณ (2553) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำตาปีครอบคลุมพื้นที่สามจังหวัด พบว่า วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนลุ่มน้ำตาปีมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว ทั้งในแง่ประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ ภาษา พิธีกรรมและความเชื่อ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสภาพทางธรรมชาติ แนวทางการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนประกอบด้วย ควรสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ รับผิดชอบร่วมกันในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนไทยอู๋ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดสกลนครครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีภายในชุมชนของตน เพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน

1.2 การจัดการท่องเที่ยวเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของกลุ่มไทยอู๋ให้ประสบความสำเร็จมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนนั้น หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดวางแผนจัดการท่องเที่ยวตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงกระบวนการสุดท้าย เพื่อชุมชนจะได้มองเห็นสภาพปัจจุบันและปัญหา รวมถึงความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชนเอง โดยหน่วยงานภาครัฐ นักวิจัย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีหน้าที่เพียงให้คำปรึกษาเท่านั้น

1.3 หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนควรมีการส่งเสริม สนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชน โดยหน่วยงานภาครัฐต้องช่วยเหลือ สนับสนุนชุมชนในด้านการขับเคลื่อนกระบวนการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว และมีบทบาทในด้านการสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่นักท่องเที่ยว

1.4 แนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนไทยอู๋ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดสกลนคร ต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน จึงจะส่งผลให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาทางศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาวไทยอู๋ เกิดความหวงแหนในทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของตนเอง และส่งผลต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาศึกษา มาสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยว ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังต่อไปนี้

2.1 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรติดตามประเมินผลการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชน ในด้านมาตรฐานการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรภายในชุมชน รวมถึงศึกษาผลกระทบที่มีต่อการท่องเที่ยววิถีชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2.2 ควรศึกษาความพึงพอใจ และความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). *คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ชัยญา อภิบาลกุล และชลธิชา จิมพันธ์. (2552). *การศึกษาศักยภาพเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทย้อ (ญ้อ) บ้านโพน ตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิรันธ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal* บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 9(1), 263 – 267.
- พระพรหมวิสุทธิ์ ฉนทธมโม. (2561). *ค่านิยมการสมรสข้ามวัฒนธรรม : กรณีศึกษาผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. สาขาพุทธจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- เจริญชัย ไชยไพบูลย์วงศ์. (2553). *เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) : คุณค่าวัฒนธรรมไทยที่เหนือล้ำกว่ามายาแห่งเงินตรา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2560, จาก <http://www.tcdc.or.th/articles/business-industrial/5420/#เศรษฐกิจสร้างสรรค์-Creative-Economy--คุณค่าวัฒนธรรมไทยที่เหนือล้ำกว่ามายาแห่งเงินตรา>
- ทิพวรรณ อินันนทานนท์. (2554). *อาชา : การพัฒนาศักยภาพวัฒนธรรมชนเผ่า เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภูริวัจน์ เดชอุ่ม. (2556). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรอบแนวคิดสู่แนวทางปฏิบัติสำหรับประเทศไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย, 33(2), 331 - 366.
- วันสาด ศรีสุวรรณ. (2553). *รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยความร่วมมือของชุมชนลุ่มน้ำตาปี*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศศิกันต์ กลวนิช. (2551). *การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน กรณีศึกษา : ชุมชนเมืองเทศบาล เมืองตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2560, จาก https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php
- อิสรา ทองทิพย์. (2560). *รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนไทยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในภาคอีสานตอนบน*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Eva Bakas et al. (2018). *Creative tourism: catalysing artisan entrepreneur networks in rural Portugal*. University of Coimbra.

Reference

- Apipalaku,C and Jermphan,C. (2011). *A Study on Potential for Tai-Yho Ethnic Tourism development at Ban Phone, Non-Tarn District, Amphur Tha U-tain, Nakhonphanom Province*. Khon Kaen: The Research Center for Mekong Regional Tourism Khon Kaen University.
- ChaiPhaibunwong, C. (2010). Creative Economy : value Thailand Culture is superior to the Maya of currency. Retrieved 13 January 2017, from http://www.tcdc.or.th/articles/business_industrial/5420/#-Creative-Economy--value-Thailand-Culture-is-superior-to-the-Maya-of-currency.
- Chanthathammo, P. (2016). *Cross-cultural Marriage: A Case Study of Thai Women in the Northeast*. The doctor's Degree, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Chinachot, P Chantuk, T. (2016). Model of Creative Tourism Management in Suan Phueng. *Veridian E-Journal*. Silpakorn University, 9(1), 263 – 267.
- Chitthawattana, B. (2005). *Sustainable tourism development*. Bangkok : Thammasat University Bookstore.
- Dachum, P. (2513). Creative Tourism Development: from Concepts to Practise for Thailand. *Veridian E-Journal*. Silpakorn University 33(2),331 – 366.
- Department of Tourism Ministry of Tourism and Sports. (2014). *Manual Assessment of Cultural Attraction Standard*. (2nd ed.). Bangkok: The War Veterans Organization of Thailand Under Royal Patronage of His Majesty the King.
- Fiona, Eva Bakas et al. (2018). *Creative tourism: catalysing artisan entrepreneur networks in rural Portugal*. University of Coimbra.
- Innunthananon, T. (2011). *Akha: Potential Development of Tribal Culture to Support Creative Tourism*. The Doctoral Degree (Cultural Science), Mahasarakham University.

- Kunwanich, S. (2008). *Community tourism promotion: a case study of Takua Pa Municipality, Amphoe Takua Pa, Changwat Phang-Nga*. (Independent Study Report) Master of Public Administration Program in Local Government, Khon Kaen University.
- Office of the National Economic and Social Development Board Council The Prime Minister's Office. (2017). *THE ELEVENTH NATIONAL ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT PLAN (2017 - 2021)*. Retrieved 13 January 2017, from https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php
- Srisuwan W. (2010). *Model of Cultural Tourism Management through the Participation of Tapee River Basin Communities*. The Doctoral Degree (Cultural Science), Mahasarakham University.
- Thongthip I. (2017). *Formed To Tourism Promotion Community Lifestyle Tai Yor For Economy Development In Upper Isan*. The Doctoral Degree (Cultural Science), Mahasarakham University.